

1 Veljavni pravni viri

1.1 Nacionalni predpisi

Kolizijska pravila na Irskem izvirajo predvsem iz običajnega prava (*common law*), kot taka pa se spreminjajo in razvijajo. Ker pa je sodna praksa na tem področju razmeroma skromna, je na številnih področjih težko izpeljati dokončne sklepe o prevladujočem pravu. To še zlasti velja v zvezi z družinskim pravom. Tako kot zakone, ki urejajo pristojnost, tudi tradicionalne zakone, ki urejajo izbiro prava, postopoma nadomeščajo mednarodne konvencije in zakonodaja EU.

1.2 Večstranske mednarodne konvencije

Haaška konvencija o koliziji zakonov glede oblike oporočnih razpolaganj iz leta 1961

Rimska konvencija o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih iz leta 1980

1.3 Glavne dvostranske konvencije

Ne vemo za nobeno dvostransko konvencijo, katere pogodbenica bi bila Irska in ki bi vsebovala določbe o izbiri prava.

2 Izvajanje kolizijskih pravil

2.1 Obveznost sodnika, da uporabi kolizijska pravila na lastno pobudo

Splošno stališče je, da se kolizijska pravila uporabijo samo, če njihovo uporabo zahteva najmanj ena od strank.

2.2 Zavračanje

Irska sodišča se redko srečajo z zadevami, pri katerih je potrebna proučitev doktrine.

2.3 Sprememba navezne okoliščine

V tej jurisdikciji enotni pristop ni bil sprejet.

2.4 Izjeme od običajne uporabe kolizijskih pravil

Čeprav je sodna praksa v zvezi s tem skromna, je malo verjetno, da bi Irska uporabila tuje pravo, ki je v nasprotju z irskim javnim redom.

2.5 Dokazovanje tujega prava

Irska sodišča zahtevajo, da se vsebina tujega prava dokaže, kot da bi bila dejstvo. Stranka, ki zahteva uporabo tujega prava, ga mora zagovarjati in sodniku dokazati njegovo vsebino kot dejstvo. V primeru navzkrižja med dokazi, ki so jih predložile stranke, lahko sodnik oceni verodostojnost izvedencev in lahko nato upošteva primarne dokaze (npr. tuje zakone in zadeve), zlasti če uporabljajo pojme, ki jih irski sodnik pozna. Če irska pravila o izbiri prava določajo, da je treba uporabiti tuje pravo, vendar nobena stranka ne predloži dokazov glede tega, katero pravo je to, sodišče običajno domneva, da je enako irskemu pravu, razen če ni dokazano drugače.

Vsebina tujega prava se običajno dokazuje z izvedenskimi dokazi, tako da ne zadostuje, da stranke sodišču predložijo besedilo tujega zakona, zadeve ali organa. Tuje pravo lahko dokazuje vsak, ki je v tujem pravnem sistemu usposobljen kot pravnik ali ima zadostne praktične izkušnje s tem sistemom. Sodišče običajno ne opravi svojih poizvedb o tujem pravu.

3 Kolizijska pravila

3.1 Pogodbene obveznosti in pravni akti

Irska je podpisnica Rimske konvencije o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih iz leta 1980. V svojo zakonodajo jo je prenesla z zakonom o pogodbenih obligacijskih razmerjih (pravo, ki se uporablja) iz leta 1991. Pravila Konvencije se uporabljajo za pogodbeno obligacijska razmerja v vsakem primeru, ki vključuje izbiro med pravom različnih držav. Vendar pa se Konvencija ne uporablja za nekatere vrste pogodb, kot so pogodbeno obligacijska razmerja, ki izhajajo iz družinskega razmerja.

Opozoriti je treba, da se Uredba (ES) št. 593/2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja („Rim I“), na Irskem uporablja neposredno. Vendar pa Irska ni privolila v izvajanje Uredbe (EU) št. 1259/2010 („Rim III“), s katero se v jurisdikcijah sodelujočih držav članic izvaja okrepljeno sodelovanje na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti.

3.2 Nepogodbene obveznosti

Irska sodišča v zvezi z zahtevki na področju družinskega prava ali za razvezo zakonske zveze štejejo *lex fori* za ustrezno načelo, ker zagotavlja gotovost. Na Irskem ni zakonodaje o koliziji zakonov v odškodninskih zadevah, prav tako je zelo malo sodne prakse. Irska sodišča upoštevajo načelo *lex fori*, v skladu s katerim je treba uporabiti pravo sodišča, pred katerim poteka postopek, in tudi načelo *lex loci delicti*, v skladu s katerim je treba uporabiti pravo kraja, v katerem je bilo škodno dejanje storjeno. Sodišča lahko upoštevajo tudi ustrezno odškodninsko pravo, ki priporoča prilagodljiv pristop in sodiščem omogoča, da upoštevajo vse različne navezne okoliščine in v skladu s njimi odločijo o vprašanju pristojnosti.

Opozoriti je treba, da se Uredba (ES) št. 864/2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“), na Irskem uporablja neposredno.

3.3 Osebni status, vidiki v zvezi s civilnim statusom (ime, sedež ali stalno prebivališče, sposobnost)

Otrok prevzame stalno prebivališče svojega očeta, če so bili starši ob njegovem rojstvu v medsebojni zakonski zvezi. Če otrokovi starši ob njegovem rojstvu niso bili v medsebojni zakonski zvezi ali če je oče ob rojstvu otroka pokojen, je otrokovo stalno prebivališče enako stalnemu prebivališču njegove matere. To pravilo se uporablja do otrokovega 18. leta starosti, ko postane polnoleten ter je poslovno sposoben, da si sam izbere stalno prebivališče.

Oseba si lahko stalno prebivališče izbere samo, če dejansko prebiva v zadevni jurisdikciji z namenom, da bo tam prebivala nedoločen čas ali stalno. Če kateri od teh elementov preneha veljati, začne za osebo znova veljati njeno izvorno stalno prebivališče. Stalno prebivališče poročene ženske ni odvisno od stalnega prebivališča njenega moža.

3.4 Določitev razmerij med starši in otroki, vključno s posvojitvijo

Z zakonom o statusu otrok iz leta 1987 je bil pojem nezakonski odpravljen. Na podlagi navedenega zakona se razmerje med vsako osebo ter njenim očetom in materjo določi ne glede na to, ali sta oziroma sta bila oče in mati v medsebojni zakonski zvezi.

Kljub temu se otrok, čigar starši bodisi ob rojstvu bodisi ob spočetju niso v medsebojni zakonski zvezi, ne šteje za zakonskega. Lahko pa se pozakoni s poznejšo sklenitvijo zakonske zveze med njegovimi starši. Ustavni položaj zakonskega in pozakonjenega otroka se ne razlikuje. Prav tako se pravica otroka, da ga vzdržujejo njegovi starši ali da deduje po katerem koli od staršev, ne razlikuje glede na to, ali so bili njegovi starši kdaj v medsebojni zakonski zvezi.

Ko irska sodišča izvajajo pristojnost v zadevi na podlagi Uredbe (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo („Bruselj IIa“), na splošno uporabljajo irsko pravo.

Kadar imajo irska sodišča pristojnost v zvezi z zadevo glede posvojitve, prav tako uporabljajo irsko pravo.

Opozoriti je treba, da imajo višja sodišča splošno pristojnost, da izdajajo odločbe, s katerimi se izvršujejo ustavne pravice otroka, ki je irski državljan, ne glede na otrokovo običajno prebivališče. Vsaka odločitev sodišča, da izvršuje svojo pristojnost, se sprejme na podlagi tega, ali je to za sodišče v zadevnih okoliščinah ustrezno ali primerno, pri čemer se upošteva pravilo kurtoazije med sodišči v okviru mednarodnega zasebnega prava.

3.5 Zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerstvo, razveza zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti, preživitinske obveznosti

V zvezi z zakonsko zvezo je v irskem pravu s 34. amandmajem k ustavi, sprejetim 22. maja 2015, določeno, da lahko zakonsko zvezo v skladu z zakonom skleneta kateri koli dve osebi ne glede na svoj spol. Osebe, ki so sposobne skleniti zakonsko zvezo in se lahko svobodno odločijo za sklenitev zakonske zveze, bodo torej to lahko storile ne glede na svoj biološki spol, ko bo predlog zakona o zakonski zvezi iz leta 2015 sprejet in se bo zakon začel uporabljati. Na Irskem se zakonska zveza ne šteje za veljavno, če je ena od strank transseksualec in zakonsko zvezo sklene v novo pridobljenem spolu. Na podlagi pravil mednarodnega zasebnega prava se zakonska zveza, sklenjena v tujini, prizna samo, če je izpolnjena vrsta pogojev. Stranki morata izpolniti formalnosti, ki veljajo v jurisdikciji, v kateri je zakonska zveza sklenjena (*lex loci celebrationis*). Stranki morata imeti ženitno sposobnost v skladu s pravili jurisdikcije, v kateri sta imeli stalno prebivališče. Zakonska zveza, sklenjena v tujini, mora biti podobna zakonski zvezi, kot se na splošno razlaga na Irskem. Če je na primer zakonska zveza potencialno poligamna, ne bo priznana.

Odločbe, izdane na podlagi člena 5 zakona iz leta 2010 o registriranih partnerskih skupnostih ter nekaterih pravicah in obveznostih zunajzakonskih partnerjev, določajo, da se nekaterim kategorijam tujih registriranih razmerij prizna upravičenost in zavezanost do tega, da so v irskem pravu deležna enakega obravnavanja kot partnerske skupnosti, registrirane na Irskem, če bi imel zadevni par na Irskem poslovno sposobnost za registriranje partnerske skupnosti.

V zvezi s pristojnostjo za postopke za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze se Uredba (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo („Bruselj IIa“) na Irskem uporablja neposredno. V zadevah, v katerih nima nobena druga država članica pristojnosti v skladu z Uredbo Bruselj IIa, lahko irska sodišča izvršujejo pristojnost, če ima vsaj ena od strank ob začetku postopka stalno prebivališče na Irskem.

Kadar je za postopek za razvezo zakonske zveze pristojno irsko sodišče, za postopek v okviru družinskega prava in vsa stranska ali povezana vprašanja uporabi svoje pravo.

V zadevah, v katerih se Uredba Bruselj IIa ne uporablja, se tuja razveza zakonske zveze prizna, če je odobrena v državi, kjer je imel eden od zakoncev ob začetku postopka za razvezo zakonske zveze stalno prebivališče.

3.5.1 Preživitinske obveznosti

Preživitinski zahtevki se trenutno obravnavajo na podlagi Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživitinskih zadevah.

Namen uredbe o preživitinskih obveznostih je v bistvu določiti sklop skupnih pravil v zvezi s pristojnostjo, pravom, ki se uporablja, priznavanjem, izvrševanjem, sodelovanjem in standardiziranimi listinami, da se olajša učinkovita izterjava preživnin v Evropski uniji. Glede na to, da je eden od glavnih ciljev Uredbe zagotoviti, da lahko preživitinski upravičenec v državi članici zlahka pridobi sodno odločbo, ki bo neposredno izvršljiva v drugi državi članici brez nadaljnjih formalnosti, uredba o preživitinskih obveznostih vključuje ukrepe, ki se nanašajo na pristojnost, kolizijo zakonov, priznavanje in izvršljivost, izvrševanje in pravno pomoč, ter naj bi omogočila sodelovanje med osrednjimi organi. Obveznost, da se prvotna sodna odločba izvrši brez sprememb, je v smislu Uredbe zelo nedvoumna, tako da sodne odločbe, izdane v državi članici, v nobenem primeru ni dovoljeno preverjati glede vsebine v državi članici, v kateri se nato zahtevata priznanje in izvršitev. Neto učinek Uredbe je torej, da je sodišču države članice, ki ne obravnava tožbe, odvzeta možnost, da bi izdalo nove ali povezane odločbe.

3.6 Premoženska razmerja med zakoncema

Če ni nasprotnega namena, se poročna pogodba med strankama razlaga v skladu s pravom stalnega prebivališča zakoncev. Če take pogodbe ni, se pravo, ki se uporablja, prav tako določi na podlagi stalnega prebivališča zakoncev. Če imata zakonca skupno stalno prebivališče, je to stalno prebivališče zakoncev. Če nimata skupnega stalnega prebivališča, bo stalno prebivališče zakoncev verjetno določeno v skladu s pravom, ki se uporablja in s katerim so stranki in zakonska zveza najtesneje povezane.

3.7 Oporoke in dedovanje

Na splošno se za dedovanje nepremičnin uporablja pravo kraja, v katerem je nepremičnina, medtem ko se za razdelitev in dedovanje premičnin uporablja pravo države, v kateri je imel pokojnik ob smrti stalno prebivališče.

Oporočna sposobnost oporočitelja se presoja po pravu njegovega stalnega prebivališča, čeprav obstaja mnenje, da bi se moral v primeru nepremičnine uporabljati *lex situs*.

Mnenja so različna tudi glede vprašanja, ali bi se morala oporočna sposobnost presoјati po pravu stalnega prebivališča ob sestavi oporoke ali ob smrti, če se oporočiteljevo stalno prebivališče med datumom sestave oporoke in datumom smrti spremeni.

V skladu z zakonom o dedovanju iz leta 1965 je oporoka formalno veljavna, če je njena oblika v skladu s pravom kraja, v katerem je oporočitelj sestavil oporočno razpolaganje; ali pravom državljanstva, stalnega ali običajnega prebivališča oporočitelja bodisi ob sestavi razpolaganja bodisi ob njegovi smrti, ali kar zadeva nepremičnine, pravom kraja, v katerem so nepremičnine.

3.8 Stvarne pravice

Irsko pravo razlikuje med premičninami in nepremičninami, za določitev, ali se zadevni interes nanaša na premičnino ali nepremičnino, pa se uporablja pravo države, v kateri je premoženje.

Na splošno se v zvezi z nepremičninami uporablja pravo kraja, v katerem je nepremičnina.

3.9 Insolventnost

Uredba (ES) št. 1346/2000 o postopkih v primeru insolventnosti (v nadaljnjem besedilu: uredba o insolventnosti) določa pravila o pristojnosti za postopke v primeru insolventnosti v EU[1]. Člen 3 uredbe o insolventnosti določa, da so za uvedbo postopkov v primeru insolventnosti pristojna sodišča države članice, v kateri je središče dolžnikovih glavnih interesov. V postopkih v primeru insolventnosti, uvedenih na Irskem, torej odločajo irska sodišča v skladu z irskim pravom, ki ureja vložitev, preverjanje in sprejetje zahtevkov v postopkih v primeru insolventnosti. Glavno zadevno zakonodajo sestavljajo zakon o gospodarskih družbah iz leta 2014, zakoni o osebni insolventnosti iz let 2012–2015 in zakon o stečaju iz leta 1988.

Sorodne povezave

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Z učinkom od 26. junija 2017 nadomeščena z Uredbo (EU) 2015/848 o postopkih v primeru insolventnosti.

Zadnja posodobitev: 11/04/2018

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.